

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

คมสันต์ ช่างซื่อมูล^{1*} และณัฐวรรณ พุ่มดียิ่ง¹

¹สาขาวิชาสาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*khomsaan.cc@gmail.com

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาได้รับผลกระทบอย่างมาก การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เช่น ระบบจัดการฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบคลาวด์ (Cloud Computing) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ การพัฒนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยในการจัดการภายในสถานศึกษา แต่ยังสร้างโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่ง่ายขึ้นสำหรับครู นักเรียน และผู้ปกครอง การปฏิรูปด้านการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่อนาคตที่ยั่งยืนและทันสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการผลักดันและนำพาองค์กรให้ก้าวไปข้างหน้า โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถแข่งขันในโลกยุคใหม่ รวมถึงบทบาทของผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา การเรียนการสอน และการสื่อสาร นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เช่น ทักษะในการใช้เทคโนโลยี ทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะในการเป็นผู้นำ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดต้นทุน สร้างนวัตกรรมทางการศึกษายกระดับคุณภาพการศึกษา พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เช่น การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและแม่นยำ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นเรื่องที่ท้าทายแต่ก็เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ผู้บริหารต้องมีความพร้อมที่จะปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ก้าวไปข้างหน้าและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล

Educational Management in the Digital Era

Khomsan Changsuemoon^{1*} and Nuttawan Pumdeeying¹

¹Department of Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

*khomsan.cc@gmail.com

Abstract

In the digital era, where information and communication technology (ICT) is rapidly advancing, educational administration has been significantly affected. The integration of digital technology into school management—such as database management systems, big data analytics, and cloud computing—has enhanced the efficiency of teaching and learning management, human resource administration, and communication with stakeholders. Educational administration must adapt to these changes to meet the needs of learners in a rapidly changing world and to produce high-quality graduates. These developments not only improve internal management within schools but also create greater access to information and resources for teachers, students, and parents. Educational reform and the administration of educational institutions are therefore essential to building competitiveness at both local and national levels. The development of infrastructure and the application of information technology are key drivers for advancing Thai education toward a modern and sustainable future, in line with fast-paced social and technological changes. School administrators play a crucial role in driving and leading the organization forward. Their primary goal is to enhance the quality of education and to develop learners' potential to be competitive in the modern world. This includes the administrators' role in integrating technology into school management, teaching and learning processes, and communication. Moreover, emphasis is placed on the essential skills administrators need to drive change, such as technological proficiency, data analysis, and leadership skills. Improving operational efficiency, reducing costs, fostering educational innovation, raising educational quality, developing learners' potential, and creating a learning-conducive environment in the digital age are all vital. This includes rapid and accurate data access, enhanced work efficiency, innovative educational solutions, and learner development. Managing educational institutions in the digital age presents challenges, but it also offers valuable opportunities to develop the country's education system. Administrators must be ready to adapt and embrace new knowledge in order to lead their institutions forward and effectively meet the demands of society.

Keywords: Educational Administration Digital

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน การศึกษาเป็นอีกหนึ่งด้านที่ได้รับผลกระทบอย่างกว้างขวาง การบริหารสถานศึกษาที่เน้นความทันสมัยและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากร พัฒนาการเรียนการสอน และสร้างความสามารถในการแข่งขันทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียน กระบวนการบริหารที่ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพของระบบการศึกษา แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้ก้าวทันเทคโนโลยีกับโลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ถูกพัฒนาให้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ระบบจัดการฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) และแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ มาใช้ในการจัดการข้อมูลและทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง การบริหารการสอน การติดตามผลการเรียนรู้ รวมไปถึงการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากร ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นมากขึ้น ขณะที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรต่าง ๆ ของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ยุคดิจิทัล ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงวงการศึกษา การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในโลกยุคใหม่ได้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ หรือการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดต้นทุน และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สถานศึกษาต้องนำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้รวมถึงการมีคลังสื่อดิจิทัล เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ามาใช้เพื่อพัฒนาตนเองได้ในทุกที่ทุกเวลา [1] ปัจจุบันเทคโนโลยีไม่เพียงแต่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต แต่ยังมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เรียนในสถานศึกษาแบบองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน (Smartphone) แท็บเล็ต (Tablet) คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) เมื่อนำอุปกรณ์เหล่านี้เชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัดทั้งด้านเวลา สถานที่และปริมาณของความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้จากทั่วทุกมุมโลก ซึ่งวิวัฒนาการของเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ต่อผู้เรียน [2] นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลยังส่งผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ไม่เฉพาะจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคลการบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกๆ ด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดภารกิจสำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป [3]

สรุปได้ว่าแนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มาใช้ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงการศึกษา ทำให้การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว ทั้งในด้านกระบวนการทำงาน เครื่องมือที่ใช้ และบทบาทของผู้บริหาร เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากร และการสื่อสารภายในองค์กร เป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของสถานศึกษาในการแข่งขันในระดับท้องถิ่นและระดับชาติจึง

มุ่งเน้นการศึกษาทั้งในด้านแนวคิด ทฤษฎี และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหาร ทักษะที่จำเป็น และกลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อม

เนื้อหา

ยุคดิจิทัล

เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอที่ส่งได้อย่างรวดเร็วทุกที่ และทุกเวลา ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนทัศนคติ และแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น [3] ในยุคสมัยโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากมาย รูปแบบของการจัดการศึกษาก็ต้องเปลี่ยนแปลง จากการเป็นผู้สอนและผู้เรียนเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (Partnering) โดยองค์ประกอบที่สำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล และครูในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม [4] การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันแตกต่างจากเมื่อก่อนเป็นอย่างมาก มีความสะดวกสบายมากขึ้นนั่นเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ค่อย ๆ กลายมาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตจนเกิดความคุ้นเคยอย่างไม่ทันสังเกต ไม่ว่าจะเป็นวิถีที่เราสื่อสารกับผู้อื่น รูปแบบการทำงาน การเรียนการสอนในสถานศึกษา หรือแม้แต่การดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่างๆมากขึ้น ซึ่งวิวัฒนาการของยุคดิจิทัลสามารถแบ่งออกเป็น 4 ยุคดังนี้

Walailak Innok et al. [4] กล่าวว่า ดิจิทัล 1.0 (Digital 1.0) เป็นช่วงเริ่มต้นในการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ ที่ส่งผลทำให้วิถีชีวิตของผู้คนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงโดยค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบแอนะล็อกมาสู่โลกดิจิทัลมากขึ้น เช่น การเข้ามาของอินเทอร์เน็ตในปี พ.ศ.2530 ในประเทศไทยเป็นครั้งแรกแต่เป็นเพียงการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัยเท่านั้น มีชื่อเรียกว่า แคมปัสเน็ตเวิร์ค (Campus Network) และต่อมาในปี พ.ศ.2535เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้รับการพัฒนาจนสามารถใช้งานได้ตลอด 24 ชั่วโมง และในอีกสามปีต่อมาประเทศไทยได้มีการเปิดให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ซึ่งการเปิดให้บริการในครั้งนั้นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือที่เรียกว่าอีเมล (E-mail) แทนการส่งจดหมายผ่านไปรษณีย์แบบเดิม เนื่องจากการส่งอีเมลนั้นมีความสะดวกรวดเร็วและสามารถใช้งานได้ตลอดเวลาด้วยการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นยังมีบริการในด้านการค้นหาข้อมูลจากทั่วทุกมุมโลกที่หลากหลายรูปแบบผ่านการเข้าเว็บ หรือที่เรียกว่าเวิลด์ไวด์เว็บ (WWW.) ซึ่งทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนเปิดกว้างมากขึ้น สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในหลากหลายรูปแบบได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเว็บไซต์ในยุคเริ่มแรกนั้นผู้อ่านจะยังไม่สามารถพิมพ์โต้ตอบกับผู้เขียนเนื้อหาได้แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาเว็บไซต์ให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประมวลผลให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการ

ดิจิทัล 2.0 (Digital 2.0) เป็นยุคที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายจนทำให้ผู้คนเริ่มคุ้นเคยกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันจนทำให้เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) เสิร์ชเอนจิน (Search engine) ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารบนโลกออนไลน์มากขึ้น ผู้ใช้งานสามารถแบ่งปันข้อมูลส่วนตัว ประสบการณ์หรือเรื่องราวผ่านทางหน้าเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เปิดให้บริการบนโลกออนไลน์ซึ่งจะแตกต่างจากเว็บไซต์ในยุคดิจิทัล 1.0 ตรงที่โซเชียลมีเดียจะมีรูปแบบการใช้งานแบบการสื่อสารสองทาง คือผู้ใช้งานทั้งผู้เขียนและผู้อ่าน

สามารถสื่อสารถึงกัน แสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้ และนอกจากนั้นยังเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสมาร์ตโฟนขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการดำเนินชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป บริษัทแอปเปิลได้ทำการเปิดตัวไอโฟนในปี พ.ศ.2550 เป็นเทคโนโลยีที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับชาวโลกเป็นอย่างมากด้วยรูปลักษณะที่โดดเด่นการใช้งานที่แตกต่างจากโทรศัพท์มือถือในตลาดทั้งหมด ซึ่งจากการเปิดตัวไอโฟนนั้นทำให้เกิดกระแสการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการอำนวยความสะดวก

สะดวกสบายแก่ผู้ใช้งานแอปพลิเคชันต่างๆ บนมือถือจนถึงทุกวันนี้ดิจิทัล 3.0 (Digital 3.0) เป็นยุคของคลังข้อมูลที่มีปริมาณมหาศาลหรือที่เรียกว่าข้อมูลมหัต บิ๊กดาต้า (Big data) คือคลังเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเทคนิคหรือเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเพื่อนำไปประกอบการวางแผนและการตัดสินใจให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคให้มากที่สุด ทั้งนี้บิ๊กดาต้ายังสามารถช่วยลดระยะเวลาในการดำเนินงานและสามารถช่วยลดต้นทุนได้ เมื่อองค์กรนำบิ๊กดาต้าไปประยุกต์ใช้จะช่วยทำให้สามารถเข้าใจความต้องการของลูกค้ามากขึ้น สามารถวิเคราะห์แนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจหรือประกอบการวางแผนต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นองค์กรต่างๆ จึงเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน แต่อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลปริมาณมหาศาลเหล่านั้นจำเป็นจะต้องมีระบบคลาวด์คอมพิวเตอร์ (Cloud Computing) เป็นตัวช่วยในการเก็บข้อมูล ประมวลผลและสามารถใช้งานได้โดยไม่มีขีดจำกัด

ดิจิทัล 4.0 (digital 4.0) เป็นยุคปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนไปอย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การศึกษา ธุรกิจในรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตและความต้องการของผู้บริโภค อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ สามารถสื่อสารและทำงานได้อย่างอัตโนมัติผ่านการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเรียกว่าอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things: IoT) ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถ ควบคุม สั่งการ ใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ควบคู่มากับการทำงานของอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งคือเทคโนโลยีที่เรียกว่าปัญญาประดิษฐ์หรือที่เรียกว่า เอไอ (Artificial Intelligence: AI) เอไอคือเทคโนโลยีดิจิทัลที่ออกแบบให้มีระบบการทำงานเสมือนสมองของมนุษย์ที่สามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจจากบิ๊กดาต้า เอไวจึงมีผลกระทบผลที่รวดเร็วและแม่นยำอย่างมาก ปัจจุบันเอไอเข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันของเราและยังมีการใช้งานอย่างแพร่หลายในหลายองค์กรรอบตัวของเรา เช่น ระบบการจดจำปลดล็อกโทรศัพท์มือถือจากใบหน้า การจำแนกเสียงการสั่งงานบนอุปกรณ์ต่างๆ รวมไปถึงระบบคาดการณ์เส้นทางจราจรแบบเรียลไทม์บนแอปพลิเคชันกูเกิลแมป (Google Map) เป็นต้น การใช้งานในระบบอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและเทคโนโลยีเอไอได้ช่วยอำนวยความสะดวกอย่างมากให้กับชีวิตประจำวันของผู้คนและองค์กรต่างๆ มากมาย การปฏิรูประบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย เพื่อกำหนดทิศทางเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ในส่วนของการสนับสนุนด้านการศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษา โดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม ให้ส่งเสริมและกำหนดเป็นทิศทางรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่ใช้ช่องทางการสื่อสารด้าน เทคโนโลยีและองค์ความรู้ที่ต้องนำนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีด้านการแพทย์ การใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น การพัฒนาการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาระดับประเทศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับของโครงสร้างการปฏิรูปสังคมไทยให้เท่าเทียมกับประเทศที่กำลังพัฒนาในอาเซียนและเป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าวิวัฒนาการของเทคโนโลยียุคดิจิทัลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ยุคดิจิทัลแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ ดิจิทัล 1.0 ช่วงเริ่มต้นของเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตและอีเมลที่ช่วยให้การติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลสะดวกขึ้น ดิจิทัล 2.0 ยุคของโซเชียลมีเดียและการสื่อสารสองทาง ที่ผู้ใช้งานสามารถโต้ตอบได้ เป็นจุดเริ่มต้นของสมาร์ตโฟนและแอปพลิเคชันที่เสริมความสะดวกในการใช้ชีวิต ดิจิทัล 3.0 ยุคข้อมูลขนาดใหญ่

(Big Data) และระบบคลาวด์ที่ทำให้การประมวลผลข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจและวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดิจิทัล 4.0 ยุคของ IoT และปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและการทำงาน เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจโดยเนื้อหาเน้นถึงการปฏิรูปด้านโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาในประเทศไทยเพื่อพัฒนาไปสู่ Thailand 4.0 ผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน การแพทย์ และธุรกิจ ซึ่งเป็นการเสริมคุณภาพชีวิตและยกระดับประเทศไทยให้ก้าวหน้าเทียบเท่ากับประเทศอื่น ๆ

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้เข้ากับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการข้อมูล การสื่อสาร หรือการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับแนวคิดและทักษะของตนเองเพื่อนำพาสถานศึกษาให้ทันสมัยและสามารถรองรับความต้องการของนักเรียนและครูในยุคใหม่ การบริหารที่มีเทคโนโลยีเป็นแกนหลักจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพ เพิ่มความสะดวกสบาย และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถแข่งขันในระดับสากล การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีหลักการสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้ และบริการของสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วโดยมีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลให้พร้อมไปสู่การดำเนินการให้บริการผู้เกี่ยวข้องต่อไป [5] การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในประเด็นทางจริยธรรม กฎหมายและสังคม รวมทั้งความรับผิดชอบในสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อวิวัฒนาการของวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล [2] การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล คือการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อให้การศึกษาเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ซึ่งครอบคลุมการจัดการข้อมูล การสื่อสาร และการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับแนวคิดและทักษะเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและครูในยุคดิจิทัล อีกทั้งต้องสร้างระบบที่ส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลอย่างทั่วถึง รวดเร็ว และเน้นความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรมและสังคมในสังคมดิจิทัลทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัล

ทักษะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาให้พร้อมปรับตัวและพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการทั้งในด้านการสื่อสาร การบริหารทรัพยากร และการส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะการวิเคราะห์และตัดสินใจที่รวดเร็ว มั่นยำ ควบคู่กับการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่พร้อมจะปรับเปลี่ยนระบบการทำงานและการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความก้าวหน้าและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยการมีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ๆ มาสร้างความโดดเด่นที่แตกต่างจากสถานศึกษาอื่นๆ ให้ประสบการณ์ที่เหนือความคาดหมายกับผู้เรียนผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรม การบริหารจัดการ และนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และศักยภาพของครู ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง [3] ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีภารกิจสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะที่เดียวกันต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้ง คนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุขดังนัยบทบาทของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นบทบาทที่มีส่วนสำคัญที่จะนำประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการนำสถานศึกษาให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยต้องมีทักษะด้านการจัดการและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมการบริหารและการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมครูและผู้เรียนให้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และใช้ประโยชน์จากความรู้และศักยภาพของทุกฝ่าย นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ

หลักการบริหารสถานศึกษา และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Monrudee Pengsanga and Matna Wangthanomsak [3] กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีภารกิจสำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง สถานศึกษาจึงมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุข ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นบทบาทที่มีส่วนสำคัญที่จะนำประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 แนวคิดเรื่องหลักการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Sukanya Chaemchoi [2] กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษา บทบาท และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง

2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานทางด้าน Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ ของสถานศึกษาให้ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงนักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็วทันต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอให้ครอบคลุมภารกิจสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานทั่วไป

3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ตระหนัก เห็นความสำคัญ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ในมิติต่างๆ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในองค์กรและการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่ เรียนรู้ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าหาข้อมูล ในระบบออนไลน์ และการสื่อสาร

5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ตลอดจนการให้

นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ผ่านInternet ได้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการค้นคว้าหาข้อมูล ในระบบออนไลน์ และการสื่อสารตลอดเวลา

6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้บริหารควรทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพราะเมื่อมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในสถานศึกษามีความเห็นและทำงานร่วมกัน มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันจะทำให้การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น

7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในทุกระบบและมีการประเมินติดตามผล

8) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาทั้ง ครูอาจารย์ บุคลากรทุกคน รวมถึงนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่าง ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

9) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานเป็นเครือข่าย การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการผู้ปกครอง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ให้สามารถวางแผนเป้าหมายของตนเองได้อย่างตรงจุดและพร้อมที่จะเข้าสู่การทำงานหรือการศึกษาต่อในอนาคต

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งมีการกิจสำคัญในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และงานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้กระจายอำนาจการบริหารแก่สถานศึกษา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่ประเทศไทย 5.0 ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามหลักการบริหารดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจน 2) สนับสนุนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร 4) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยี 5) สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลาย 6) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้เทคโนโลยี 7) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการบริหารการศึกษา 8) จัดระบบการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ 9) ส่งเสริมการทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในสถานศึกษาให้มีความราบรื่นและประสิทธิภาพ

เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Anan Worathitipong [1] เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในทุกด้านของชีวิต รวมถึงการศึกษา โดยเฉพาะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่เราอาศัยอยู่ในขณะนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้และการสอนในยุคที่ข้อมูลและความรู้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การจัดการงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล ไปจนถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะช่วยเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนในการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต ด้วยเหตุนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาการศึกษาไทยไปสู่ความก้าวหน้าทางด้านการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในอนาคต

Monrudee Pengsanga and Matna Wangthanomsak [3] เทคโนโลยีดิจิทัล ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็วขึ้น การบริหารสถานศึกษาและการบริหารการศึกษาเป็นงานที่มีความซับซ้อนมากและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องได้รับข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น ใช้ในการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตลอดเวลา นอกจากนั้นแล้ว ข้อมูลและสารสนเทศนั้นต้องเป็นปัจจุบันด้วย หากผู้บริหารไม่ได้รับข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องในเรื่องเหล่านี้แล้ว ผู้บริหารก็อาจจะตัดสินใจผิดพลาดได้ การตัดสินใจ และการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีปัจจัยที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การมีข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้อง และส่วนที่ 2 ก็คือ ความรู้ ว่าในสถานการณ์นั้นๆ จะตัดสินใจอย่างไร หรือจะดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสม การที่จะได้ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องมาใช้นั้นจำเป็นจะต้องอาศัยเครื่องมือที่เหมาะสมมาช่วย ในสมัยก่อนเครื่องมือเหล่านี้ก็คือ แฟ้ม และแบบฟอร์ม กระดาษสำหรับจดบันทึกข้อมูลต่างๆ สำหรับจัดเก็บให้เป็นหมวดหมู่ในลักษณะที่จะเรียกค้นออกมาได้ เครื่องมือเหล่านี้รวมไปถึงสมุดบัญชี สมุดบันทึกการปฏิบัติงานทะเบียนรับจ่ายหนังสือ เครื่องคิดเลข พิมพ์ดีด ฯลฯ แต่ในปัจจุบันนี้แม้หน่วยงานการศึกษาหลายแห่งอาจจะยังคงใช้เครื่องมือเหล่านี้อยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนไปใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น นั่นก็คือเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ เพราะอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีนี้สามารถอำนวยความสะดวกในการใช้งานได้ดีกว่าเครื่องมือแบบเดิมที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว สำหรับในกรณีที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการหลังจากได้รับข้อมูลและสารสนเทศแล้วนั้น เครื่องมือที่จะช่วยผู้บริหารได้ดีที่สุดก็คือ การศึกษา ทั้งจากในสถานศึกษาและการศึกษาจากผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานในอดีต อย่างไรก็ตามในบางครั้งผู้บริหารอาจจะต้องประสบปัญหาต้องตัดสินใจในเรื่องที่ไม่ได้เรียนรู้หรือไม่มีประสบการณ์มาก่อน ผู้บริหารก็อาจจะใช้เครื่องมืออย่างอื่นมาช่วยตัดสินใจด้วย เครื่องมือที่น่าจะเป็นประโยชน์ คือ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งก็เป็นซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ ยุคนี้เป็นยุคแห่งการพัฒนาวิศวกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้สามารถตอบโต้และรองรับการใช้งานอย่างเหมาะสมเอื้อให้คนทุกวัยเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก อาทิ แพลตฟอร์ม รูปแบบต่างๆ แอปพลิเคชัน คลิปวิดีโอ e-book Podcast ฯลฯ ข้อมูลมากมายเหล่านี้จำเป็นต้องมีระบบ จัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งผู้เรียนก็ต้องมีทักษะคัดกรอง แยกแยะ และเลือกใช้ให้เหมาะสม ปัจจุบัน ผู้คนมองหารูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สามารถตอบโต้หาคำถามความต้องการของผู้เรียนได้รวดเร็ว เลือกเรียนสิ่งที่ตนเองสนใจได้ทันที ระบบการเรียนรู้ทางออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นที่ทำให้สามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามที่ตนเองสนใจ ภายใต้อาคาร สถานที่ ตามที่ตนเองสะดวก ความรู้ใหม่ๆ มากมายนอกห้องเรียน ทำให้ผู้คนในยุคนี้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาทางด้านดิจิทัล ยิ่งท าให้ผู้คนเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตตลอดเวลา มีแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ๆ มากมายให้ได้เสริมทักษะพัฒนาตนเอง โลกดิจิทัลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างปฏิเสธไม่ได้

สรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวและใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานในทุกด้าน ทั้งการจัดการวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี การตัดสินใจที่ถูกต้องต้องอาศัยข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัย รวมถึงความรู้ในการดำเนินการ โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยจะทำให้การเข้าถึงข้อมูลและการจัดการข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่การศึกษาและประสบการณ์ในอดีตเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน โลกดิจิทัลยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และพัฒนาทักษะได้ตามความสะดวกและความสนใจ ซึ่งช่วยสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถตอบโต้หาคำถามความต้องการของผู้เรียนในยุคที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นกระบวนการสำคัญที่สะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) อย่าง

รวดเร็วและต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น ระบบ Big Data, Cloud Computing, Internet of Things (IoT), Artificial Intelligence (AI) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และงานทั่วไป ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ [6] จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) และภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (Change Management) อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ Sukanya Chaemchoi [2] และ Monrudee Pengsanga and Matna Wangthanomsak [3] ได้นำเสนอไว้ว่า การสร้างวิสัยทัศน์ การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี การส่งเสริมทักษะ ICT แก่ครูและนักเรียน และการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างทั่วถึง คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนา การนำเสนอแนวคิดและหลักการบริหารสถานศึกษาในบทความนี้ แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริหารควรตระหนักและนำมาปรับใช้ ได้แก่ การวางกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะของบุคลากร การบริหารข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมแข่งขัน อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Anan Worathitipong. (2018). Study of Digital Technology Models for Basic Education. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 1200-1215.
- [2] Sukanya Chaemchoi. (2019). *Educational Administration in the Digital Era*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- [3] Monrudee Pengsanga and Matna Wangthanomsak. (2023). *School Administration in Digital Era*. Silpakorn University.
- [4] Walailak Innok, Phra Maha Phisit Wisitpanyo, Phra Honda Watsatho, Ekarat Khositpimanwet, and Siwakhon Inphusa. (2024). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus.
- [5] Punnitha Machek. (2022). *Educational Organization Management in the Digital Era*. Department of Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University.
- [6] Ministry of Education. (2010). National Education Act B.E. 2542 (1999) with Amendments (No. 2) B.E. 2545 (2002) and (No. 3) B.E. 2553 (2010). Bangkok.